

Μετάφραση και ελληνική κοινωνία 2017: ένα ερωτηματολόγιο

Olaf Immanuel Seel

Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Περίληψη

This paper presents the results of a questionnaire entitled “Greek Society and Translation 2017” which was distributed electronically from October to December 2017. The necessity of launching this questionnaire was predominantly inspired by a general belief recently evoked in the wider realms of translation studies society in Greece, according to which the relationship between translation and Greek society still remains scientifically unexplored while, at the same time, translation as professional service may still not be adequately appreciated in Modern Greek society. In these terms, an important role plays the fact that, according to Greek legislation, translation services, as well as the certification of translations can also be offered by lawyers. On these grounds, the questionnaire on hand, which was developed by the author of this paper on the grounds of the central axes of a socio-translational approach and was launched with the help of his students, seeks to clarify attitudes, tendencies and beliefs of Greek society with reference to translation. Its ultimate goal is to help determine the qualitative relationship between translation and Greek society and, thus, to contribute in developing strategies and/or mechanisms of problem solving that will ameliorate the status quo of translation in Greek society.

Λέξεις κλειδιά: sociology of translation, e-questionnaire, Greek society 2017, general beliefs on translation, the nature of translation, the profession of the translator

1. Εισαγωγή

Είναι κοινός τόπος ότι η μετάφραση συνιστά μια μορφή παροχής υπηρεσιών. Ως εκ τούτου, πέρα από το γεγονός της ηθικής δέσμευσης του μεταφραστή απέναντι στο πρωτότυπο κείμενο, η μετάφραση και ο μεταφραστής προσαρμόζονται ταυτόχρονα και στις ανάγκες του εντολοδότη-πελάτη. Επομένως, τόσο η μετάφραση όσο και ο μεταφραστής υφίστανται και ορίζονται εν γένει και μέσα από τη σχέση τους με τον εντολοδότη-πελάτη. Είναι όμως επίσης κοινός τόπος ότι, σε γενικές γραμμές, η μετάφραση -ακόμα και στις μέρες μας- υποτιμάται από το ευρύ κοινό ως προς την πολυπλοκότητα, τη δυσκολία αλλά και την κοινωνική σημασία και τη θέση της, θεωρούμενη συχνά ως «εύκολη υπόθεση» που δύναται να πραγματοποιηθεί με επιτυχία από τον καθέναν, αρκεί να «γνωρίζει κανείς καλά δύο γλώσσες». (Βλ. Snell-Hornby 2017:xvii). Υπό αυτό το πρίσμα, μπορούμε επίσης να θεωρήσουμε για την έρευνα που πραγματοποιήθηκε και παρουσιάζεται στο προκείμενο άρθρο- ως μάλλον πιθανό το γεγονός- και να θέσουμε ως υπόθεση εργασίας ότι, σε γενικές γραμμές, η ελληνική κοινωνία δεν αντιλαμβάνεται επαρκώς ότι η μετάφραση και, κατ'επέκταση, το μεταφραστικό επάγγελμα έχουν και επιστημονική υπόσταση. Επόμενο μπορεί, επίσης, να θεωρηθεί ότι οι αντιλήψεις αυτές έχουν αντίκτυπο στην κοινωνική θέση του μεταφραστή και, κατά συνέπεια, στην αξία που προσδίδεται στο μεταφραστικό επάγγελμα αλλά και στις απολαβές του.

Με βάση τα παραπάνω, ίσως να εξηγείται το γεγονός ότι στην Ελλάδα, τον τελευταίο καιρό, και πιο συγκεκριμένα την τελευταία διετία-τριετία, θα μπορούσαμε να πούμε, ότι η μετάφραση, η μεταφρασεολογία, οι μεταφραστικές σπουδές, όλοι οι άνθρωποί που

**Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη**

αγαπούν τη μετάφραση και την υπηρετούν από διάφορες θέσεις και οπτικές, έχουν αρχίσει να προβληματίζονται ολοένα και περισσότερο για τη θέση της στην ελληνική κοινωνία. Τα προβλήματα που εντοπίζονται είναι ομολογουμένως πολλά και διάφορα, όπως λ.χ. χαμηλά αμειβόμενες αναθέσεις, πολύ συχνά υποτιμητική αντιμετώπιση, «αθέμιτος» ανταγωνισμός από το δικηγορικό κλάδο, που έρχονται να επιβεβαιώσουν την αρχικά διατυπωμένη υπόθεση εργασίας μας. Θυμόμαστε χαρακτηριστικά την εξαιρετικά ζωηρή και ενδιαφέρουσα συζήτηση μεταξύ των συνέδρων την τελευταία ημέρα της 5^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων τον Μάιο του 2015 που κινούνταν μέσα σε ακριβώς αυτό το πλαίσιο και εστίαζε, πρωτίστως, στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μεταφραστές και οι μεταφράστριες στην προσπάθειά τους να κατοχυρωθούν τα επαγγελματικά τους δικαιώματα απέναντι στους δικηγόρους σε σύγκριση με τα «προνόμια» που εκείνοι απολαμβάνουν.

Με αφορμή λοιπόν αυτό το πλαίσιο, σκεφτήκαμε ότι, προκειμένου να σχεδιαστεί μια καλά οργανωμένη στρατηγική αντιμετώπισης των ποικίλων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν κυρίως οι επαγγελματίες μεταφραστές στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία του 2017 και να παρθούν μέτρα που θα βελτιώσουν την άσκηση του μεταφραστικού επαγγέλματος στην Ελλάδα, θα πρέπει, πρώτα απ'όλα, να αρχίσουμε από την αρχή, από τα βασικά, και να εξετάσουμε από μια κοινωνιολογική οπτική γωνία τη μετάφραση στη χώρα μας, να δούμε ποια είναι η «κοινωνικοποίηση» της μετάφρασης στην Ελλάδα, να σφυγμομετρηθεί η ελληνική κοινωνία σχετικά με τη μετάφραση και τους επιμέρους παράγοντές της. Κι αυτό, διότι, σύμφωνα με την κοινωνιολογική προσέγγιση στη μετάφραση, η μετάφραση τόσο ως διαδικασία όσο και ως αποτέλεσμα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο πραγματοποιείται (βλ. και Wei 2014: 90-91, Pym 2006). Ταυτόχρονα, ως μέρος ενός συγκεκριμένου κοινωνικού συστήματος ορίζονται και τα συμμετέχοντα στη μεταφραστική διαδικασία πρόσωπα, οι εμπλεκόμενοι σε αυτήν θεσμοί, καθώς και οι στρατηγικές που ακολουθούνται για την παραγωγή μεταφραστικής δράσης. Χαρακτηριστικά θα θέλαμε να παραθέσουμε τα εισαγωγικά λόγια της Wolf, συνεπιμελήτριας του σημαντικού τόμου για την κοινωνιολογική προσέγγιση στη μετάφραση «*Constructing a Sociology of Translation*»:

Any translation, as both an enactment and a product, is necessarily embedded within social contexts. On the other hand, the act of translating, in all its various stages, is undeniably carried out by individuals who belong to a social system; on the other, the translation phenomenon is inevitably implicated in social institutions, which greatly determine the selection, production and distribution of translation and, as a result, the strategies adopted in the translation itself. (Wolf 2007: 1).

Ομοίως, ο Vermeer (2006), αντιλαμβάνεται τη μετάφραση ως μια ειδική μορφή «κοινωνικού συστήματος», εντός του οποίου δρουν διάφοροι παράγοντες, όπως λ.χ. ο μεταφραστής, ο εντολοδότης, ο εντολοδόχος, ο συγγραφέας του πρωτοτύπου, ο αναγνώστης, ο σκοπός του μεταφράσματος. Το σύνολο των παραγόντων αυτών είναι και αυτοί από την πλευρά τους κοινωνικά εξειδικευμένοι. (Βλ. Wolf 2009: 74)

Λαμβάνοντας υπόψη τους προαναφερθέντες βασικούς άξονες της κοινωνιολογικής προσέγγισης στη μετάφραση, δημιουργήσαμε αρχικά δύο ερωτηματολόγια. Το πρώτο από αυτά κυκλοφόρησε σε ηλεκτρονική μορφή και διανεμήθηκε πανελλαδικά μέσω του διαδικτύου κατά την περίοδο Οκτώβριος έως Δεκέμβριος 2017. Το δεύτερο (και ακριβώς ίδιο) κυκλοφόρησε σε έντυπη μορφή και διανεμήθηκε στην Κέρκυρα. Τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου στο τοπικό επίπεδο της Κέρκυρας καταχωρίστηκαν σε ένα δεύτερο ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο. Σκοπός της διαφοροποίησης αυτής ήταν να εντοπιστούν τυχόν διαφορές μεταξύ μιας πανελλαδικής σφυγμομέτρησης και μιας σφυγμομέτρησης σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας που λόγω και της έδρας του Τμήματος Ξένων Γλωσσών,

**Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη**

Μετάφρασης και Διερμηνείας θεωρήθηκε ότι ενδεχομένως να έχει μια διαφορετική ή, έστω, διαφοροποιημένη αντίληψη. Προκαταβολικά να πούμε ότι οι αποκλίσεις ήταν κατά κύριο λόγο μικρές, άρα όχι ιδιαίτερα αξιοσημείωτες. Μόνο σε μια ερώτηση υπήρξε εμφανής ψαλίδα και αυτή τη διαφοροποίηση θα την καταδείξουμε στη συνέχεια. Επομένως, και λόγω περιορισμού χώρου, στην παρούσα μελέτη θα περιοριστούμε στο να παρουσιάσουμε τα βασικότερα αποτελέσματα πρωτίστως του πανελλαδικού ερωτηματολογίου, καθώς και τα σχετικά συμπεράσματά μου. Να σημειώσω εδώ ότι χωρίς την ενθουσιώδη υποστήριξη και αρωγή των φοιτητών και φοιτητριών του 1^{ου} και 2^{ου} έτους της γερμανικής κατεύθυνσης του ΤΞΓΜΔ(ακαδημαϊκά έτη 2015-2016 και 2016-2017) στην προώθηση τόσο του ηλεκτρονικού όσο και του έντυπου ερωτηματολογίου, η παρούσα έρευνα δεν θα είχε υλοποιηθεί. Αξίζουν ένα πολύ μεγάλο ευχαριστώ.

Και για να μη μακρηγορούμε, ας δούμε τα αποτελέσματα αυτής της μικρής έρευνας. Λόγω του προαναφερθέντος περιορισμού, θα παρουσιαστούν, πέρα από τις τέσσερις ερωτήσεις που αφορούν στα προσωπικά στοιχεία των ερωτηθέντων, οι βασικότερες 24ερωτήσεις και τα αποτελέσματά τους, σε σύνολο 38 ερωταπαντήσεων του πανελλαδικού ερωτηματολογίου, που στηρίζονται σε συνολικά 1330 καταχωρίσεις. Επιπλέον, στο πλαίσιο αυτής της μελέτης θα γίνει μία μόνο αναφορά στο τοπικό ερωτηματολόγιο που διανεμήθηκε στην Κέρκυρα (βλ. 2.3.), καθώς στην προκείμενη ερώτηση, όπως θα δούμε, οι απαντήσεις διαφέρουν σημαντικά από τις αντίστοιχες του ηλεκτρονικού πανελλαδικού ερωτηματολογίου. Με βασικό σκοπό μια πρώτη σφυγμομέτρηση της σχέσης της ελληνικής κοινωνίας με τη μετάφραση, θεωρήθηκε μεθοδολογικά απαραίτητο, με βάση τους προαναφερθέντες κεντρικούς άξονες της κοινωνιολογίας της μετάφρασης, οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου να αποτελούνται από τις εξής τέσσερις κατηγορίες: 1.Προσωπικά στοιχεία, 2. Γενικές ερωτήσεις για τη μετάφραση, 3. Ερωτήσεις για τη φύση της μετάφρασης, 4. Ερωτήσεις για τη μεταφραστική πρακτική και το μεταφραστικό επάγγελμα. Η συγκεκριμένη επιλογή κατηγοριών στοχεύει στο να καλύψει ένα όσο το δυνατόν μεγαλύτερο φάσμα δεδομένων στον γνωσιακό ορίζοντα των ερωτηθέντων σχετικά με τη μετάφραση, καθώς, πέρα από την πρώτη κατηγορία που μας παρέχει τα βασικά προσωπικά στοιχεία των ερωτηθέντων, η δεύτερη κατηγορία ερωτήσεων αποκαλύπτει πιθανά στερεότυπα και ενδεχόμενες προκαταλήψεις των ερωτηθέντων απέναντι στη μετάφραση. Η τρίτη κατηγορία μας πληροφορεί για το επίπεδο συγκεκριμένων γνώσεων των ερωτηθέντων πάνω στο μεταφραστικό φαινόμενο και, τέλος, η τέταρτη κατηγορία ερωτήσεων επιδιώκει να φανερώσει τον βαθμό ικανοποίησης της ελληνικής κοινωνίας με τις προσφερόμενες μεταφραστικές υπηρεσίες στην Ελλάδα κατά το έτος διανομής του ερωτηματολογίου (2017), καθώς και να ορίσει το επίπεδο πληροφόρησης της ελληνικής κοινωνίας σχετικά με τη μετάφραση. Μέσα από τις πληροφορίες του προκείμενου ερωτηματολογίου, ευελπιστούμε ότι θα δοθούν κατάλληλα στοιχεία και δεδομένα στη μεταφρασεολογική και μεταφραστική κοινότητα της Ελλάδας, προκειμένου να μπορέσουν να απαντηθούν ερωτήματα και να προσφερθούν τα κατάλληλα «σημεία εκκίνησης» μιας στρατηγικής ιδεολογικής και κοινωνικής ανάκαμψης της μετάφρασης στην Ελλάδα και βελτίωσης των συνθηκών εργασίας του Έλληνα μεταφραστή.

Σημειώτέον ότι η παρούσα έρευνα δε στηρίζεται σε κάποιο άλλο μοντέλο ή παρόμοια έρευνα στην ημεδαπή ή/και αλλοδαπή, καθώς, παρά τις προσπάθειες αναζήτησης των συμμετεχόντων στην παρούσα έρευνα, δεν ήταν δυνατόν να εντοπιστεί κάποιο παρόμοιο εγχείρημα.

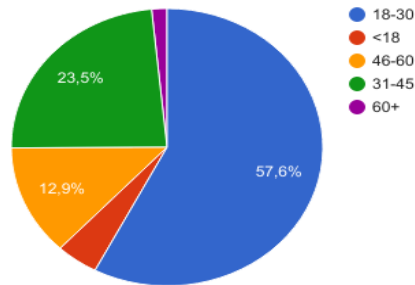
Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη

2. Ερωτηματολόγιο «Μετάφραση και ελληνική κοινωνία 2017»

2.1. Προσωπικά στοιχεία

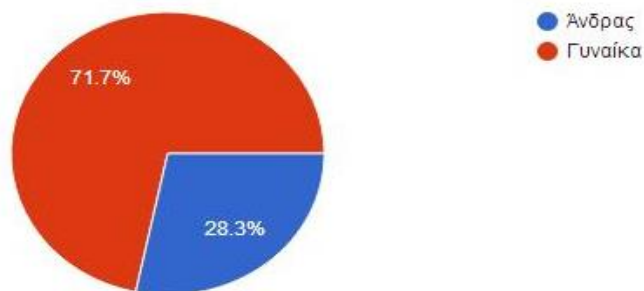
Η κατηγορία αυτή αποτελείται από τέσσερις κεντρικές ερωτήσεις που αφορούν στην ηλικία, το φύλο, το εκπαιδευτικό επίπεδο και τον τόπο κατοικίας των ερωτηθέντων.

Ερώτηση 1^η: Ηλικία

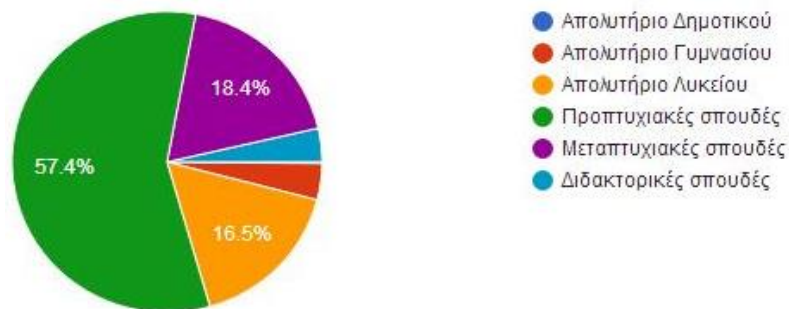
Γράφημα 1: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 1η ερώτηση

Ερώτηση 2^η: Φύλο

Γράφημα 2: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στη 2η ερώτηση

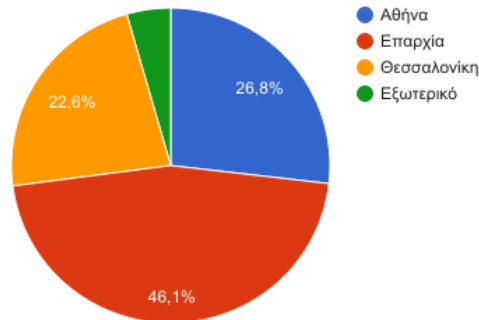
Ερώτηση 3^η: Εκπαιδευτικό επίπεδο

Γράφημα 3: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 3η ερώτηση

Ερώτηση 4^η: Τόπος Κατοικίας

**Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη**

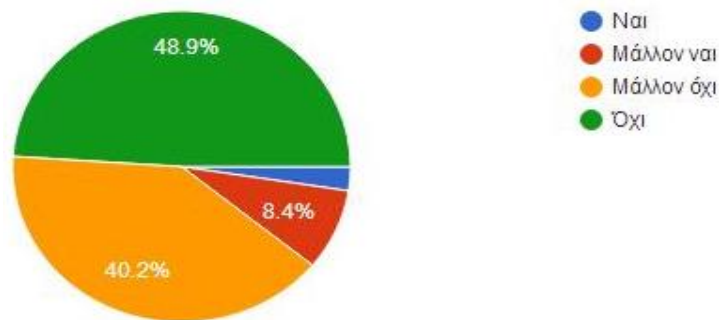
Γράφημα 4: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 4η ερώτηση

Βάσει των παραπάνω, διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων είναι θηλυκού γένους και ηλικίας μεταξύ 18-30 χρονών, έχει πραγματοποιήσει προπτυχιακές σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και, πρωτίστως, διαμένει στην επαρχία.

2.2. Γενικές ερωτήσεις για τη μετάφραση

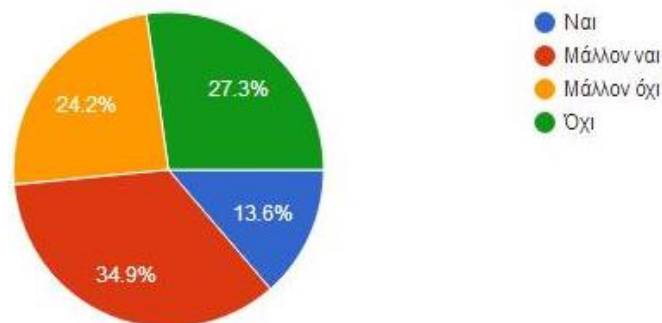
Η δεύτερη κατηγορία αυτή συμπεριλαμβάνει συνολικά επτά ερωτήσεις που στοχεύουν στην άντληση πληροφοριών για τη γενικότερη αντίληψη των ερωτηθέντων περί μετάφρασης.

Ερώτηση 1^η: Μεταφραστής/Μεταφράστρια γίνεται κανείς εύκολα;

Γράφημα 5: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 1^η ερώτηση

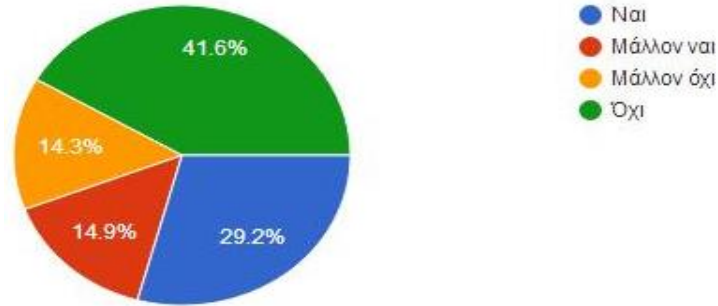
Ερώτηση 2^η: Όποιος κατέχει δύο γλώσσες, μπορεί να μεταφράζει

Γράφημα 6: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 2η ερώτηση

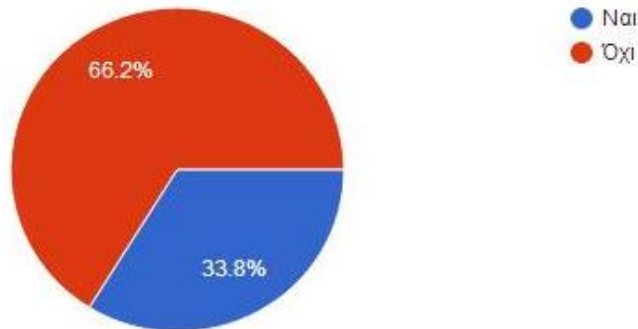
Ερώτηση 3^η: Η μετάφραση είναι φαινόμενο της σύγχρονης εποχής.

Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
 Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
 25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη

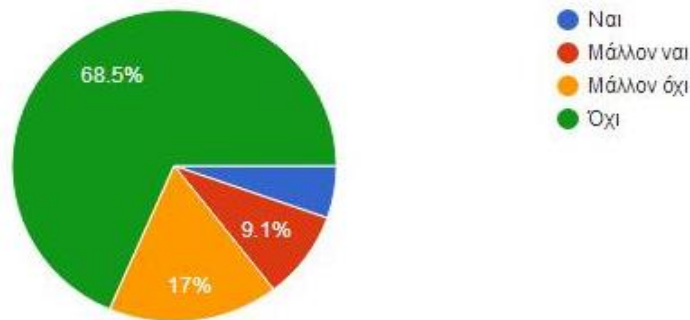
Γράφημα 7: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 3η ερώτηση

Ερώτηση 4^η: Έχετε ακούσει για τη μεταφρασεολογία;

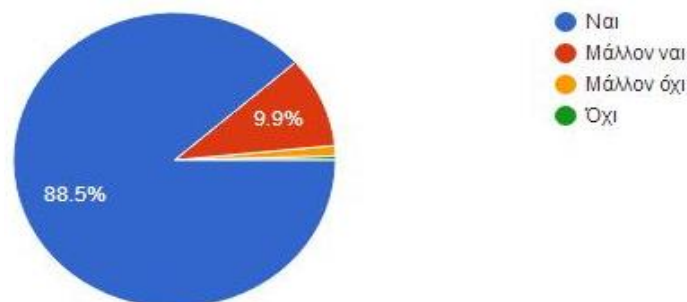
Γράφημα 8: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 4η ερώτηση

Ερώτηση 5^η: Η μηχανική μετάφραση αντικαθιστά τον άνθρωπο-μεταφραστή;

Γράφημα 9: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 5η ερώτηση

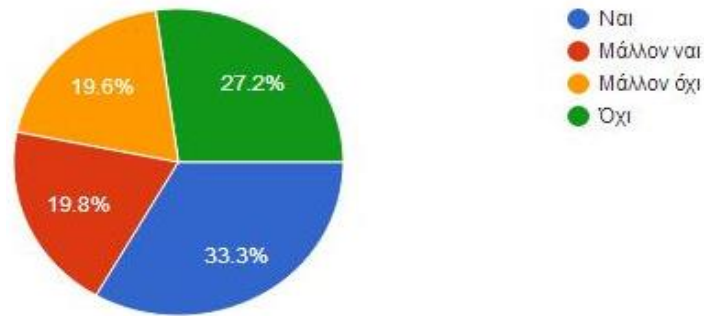
Ερώτηση 6^η: Θεωρείτε τη μετάφραση απαραίτητη για τον άνθρωπο και την κοινωνία;

Γράφημα 10: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 6η ερώτηση

**Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη**

Ερώτηση 7^η: Θα γινόσασταν μεταφραστής/μεταφράστρια;

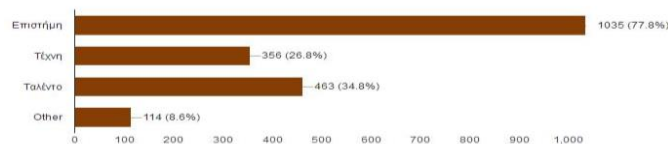
Γράφημα 11: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 7η ερώτηση

Αξιοσημείωτο σε αυτή την κατηγορία ερωτήσεων είναι ότι περίπου τα δύο τρίτα των ερωτηθέντων δεν έχει ακούσει ποτέ για τη μεταφρασεολογία, καθώς και ότι περίπου το 50% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι αν κανείς κατέχει δύο γλώσσες μπορεί ή μάλλον μπορεί και να μεταφράζει. Επίσης ανησυχία προκαλεί το αποτέλεσμα που αναφέρεται σε περίπου το ήμισυ των ερωτηθέντων που πιστεύει ή μάλλον πιστεύει ότι η μετάφραση είναι φαινόμενο της σύγχρονης εποχής. Αντιθέτως, έκπληξη δημιουργεί το γεγονός ότι πάνω από τα 50% των ερωτηθέντων θα ήθελε ή μάλλον θα ήθελε να ασκήσει το επάγγελμα του μεταφραστή, ότι το να γίνει κανείς μεταφραστής δεν είναι εύκολο, καθώς και ότι τα τρία τέταρτα των ερωτηθέντων (σωστά) θεωρεί ότι η μηχανική μετάφραση δεν μπορεί ή μάλλον δεν μπορεί να αντικαταστήσει τον άνθρωπο-μεταφραστή. Την ίδια έκπληξη προκαλεί και ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων έχει την άποψη ότι η μετάφραση είναι απαραίτητη για την κοινωνία.

2.3. Ερωτήσεις για τη φύση της μετάφρασης

Η τρίτη κατηγορία αποτελείται από πέντε ερωτήσεις, μέσω των οποίων επιδιώκεται η άντληση πιο συγκεκριμένων πληροφοριών από τους ερωτηθέντες που σχετίζονται με τη μετάφραση και τη φύση της.

Ερώτηση 1^η: Τι είναι μετάφραση;

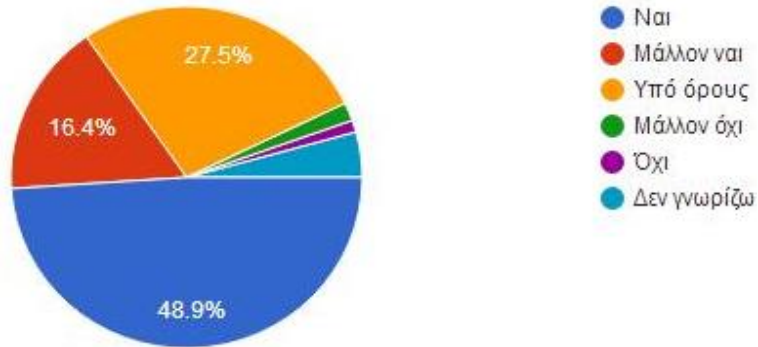

Γράφημα 12: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 1η ερώτηση

Πιο συγκεκριμένα, ο εξής αριθμός ερωτηθέντων θεωρεί τη μετάφραση α) μόνο επιστήμη: 739, μόνο τέχνη: 206, μόνο ταλέντο: 73, επιστήμη + τέχνη: 101, τέχνη + ταλέντο: 349, γνώση: 8, επιστήμη + τέχνη + ταλέντο: 25, τρόπος επικοινωνίας: 5, άλλο (λ.χ. «επάγγελμα»): 37.

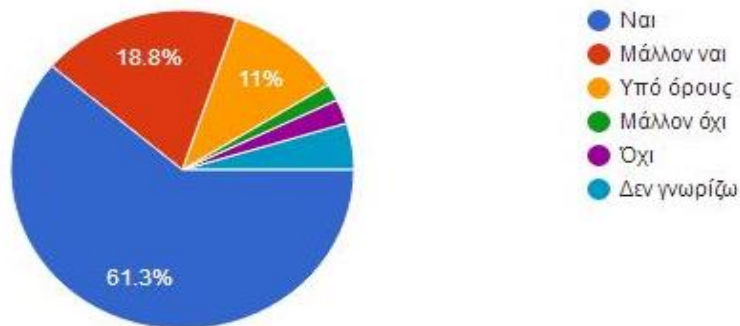
Ερώτηση 2α.: Η μετάφραση μπορεί να διδαχτεί; (Πανελλαδικό ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο)

**Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη**

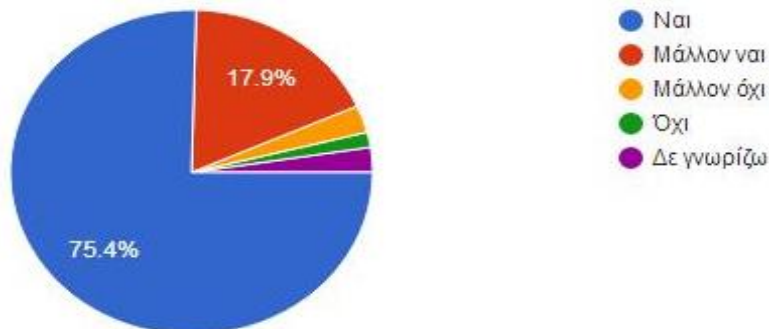
Γράφημα 13: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην ερώτηση 2^α

Ερώτηση 2β: Η μετάφραση μπορεί να διδαχτεί; (Κερκυραϊκή κοινωνία, έντυπο ερωτηματολόγιο, 764 καταχωρήσεις)

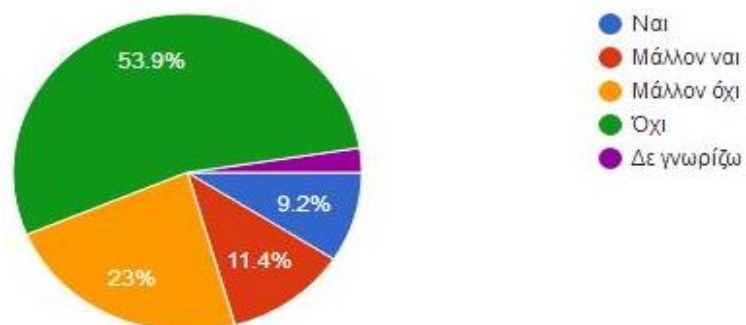
Γράφημα 14: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην ερώτηση 2β

Ερώτηση 3^η: Η μετάφραση είναι πολυσύνθετη διαδικασία;

Γράφημα 15: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 3^η ερώτηση

Ερώτηση 4^η: Το μετάφρασμα (δηλαδή το προϊόν της μετάφρασης) πρέπει να ταυτίζεται λέξη προς λέξη με το πρωτότυπο κείμενο;

Γράφημα 16: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 4^η ερώτηση

**Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη**

Ερώτηση 5^η: Ο σκοπός της μετάφρασης πρέπει να είναι ταυτόσημος με εκείνον του πρωτοτύπου;

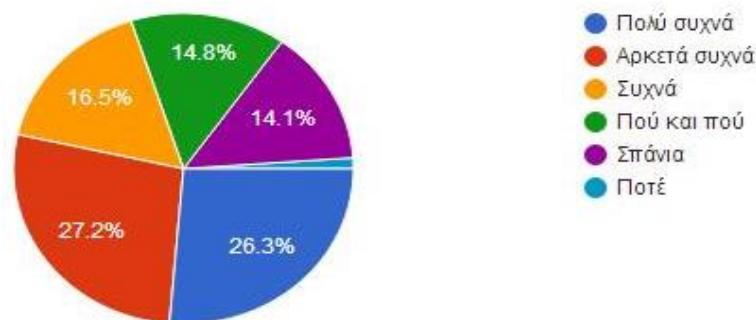
Γράφημα 17: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 5η ερώτηση

Σε αυτή την ενότητα, εντύπωση κάνει και πάλι το γεγονός ότι ερχόμαστε αντιμέτωποι με αντικρουόμενα αποτελέσματα. Αφενός η πλειοψηφία των ερωτηθέντων θεωρεί τη μετάφραση αμιγώς επιστημονικό αντικείμενο, καθώς και πάνω από 83% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι ο σκοπός του μεταφράσματος θα πρέπει οπωσδήποτε ή μάλλον να είναι ταυτόσημος με εκείνον του πρωτοτύπου. Αφετέρου, όμως, ορθά θεωρεί περίπου το 75% των ερωτηθέντων ότι το μετάφρασμα (μάλλον) δε θα πρέπει να ταυτίζεται λέξη προς λέξη με το πρωτότυπο, καθώς και ότι περίπου το 95% των ερωτηθέντων έχει την άποψη ότι η μετάφραση είναι (μάλλον) μια πολυσύνθετη διαδικασία. Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι περίπου το 65% των ερωτηθέντων πανελλαδικά πιστεύει ότι η μετάφραση (μάλλον) μπορεί να διδαχθεί, ενώ αυτό το ποσοστό εκτινάσσεται στα πάνω από 80% στο ερωτηματολόγιο που αφορά στην τοπική κοινωνία της Κέρκυρας, κάτι που προφανώς εξηγείται με το γεγονός της ύπαρξης του Τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας στο εν λόγω νησί.

2.4. Ερωτήσεις για τη μεταφραστική πρακτική και το μεταφραστικό επάγγελμα

Η τελευταία κατηγορία αποτελείται από δώδεκα ερωτήσεις και εστιάζει στους ιδιαίτερα νευραλγικούς για τους σκοπούς της προκειμένης έρευνας τομείς που αφορούν στη μεταφραστική πρακτική και το μεταφραστικό επάγγελμα στην Ελλάδα.

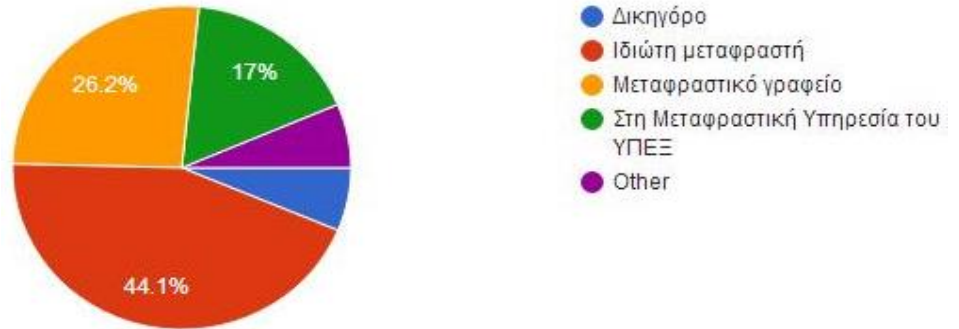
Ερώτηση 1^η: Πόσο συχνά χρειάζεστε μια μετάφραση;

Γράφημα 18: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 1η ερώτηση

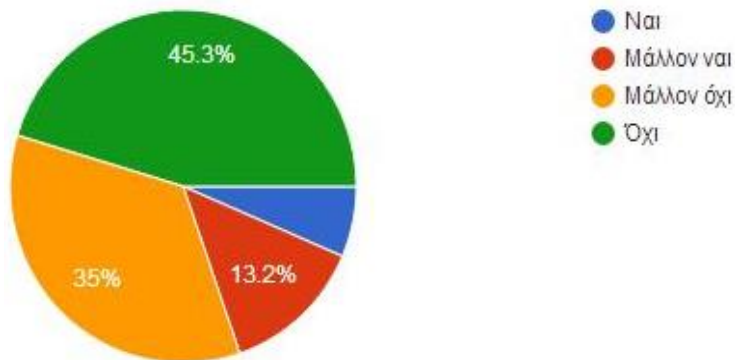
Ερώτηση 2^η: Σε ποιον προτιμάτε να απευθύνεστε για μια επίσημη μετάφραση;

**Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη**

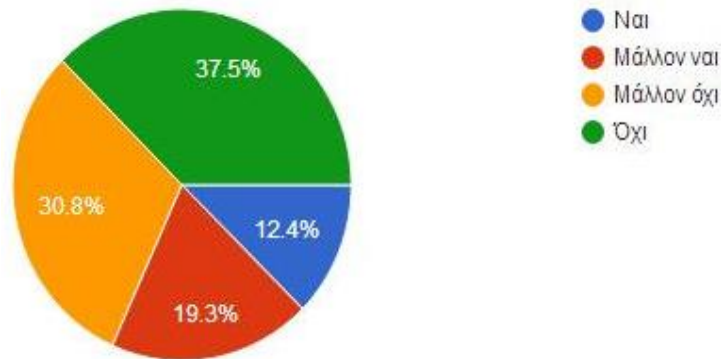
Γράφημα 19: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 2η ερώτηση

Ερώτηση 3^η: Θεωρείτε σωστό οι δικηγόροι να έχουν το δικαίωμα «μετάφρασης»;

Γράφημα 20: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 3η ερώτηση

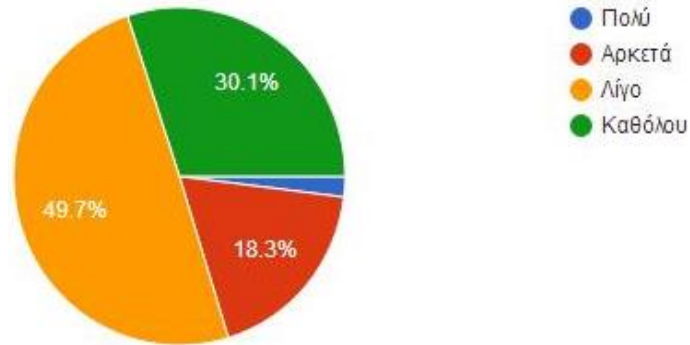
Ερώτηση 4^η: Θεωρείτε σωστό οι δικηγόροι να έχουν το δικαίωμα επικύρωσης μιας μετάφρασης;

Γράφημα 21: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 4η ερώτηση

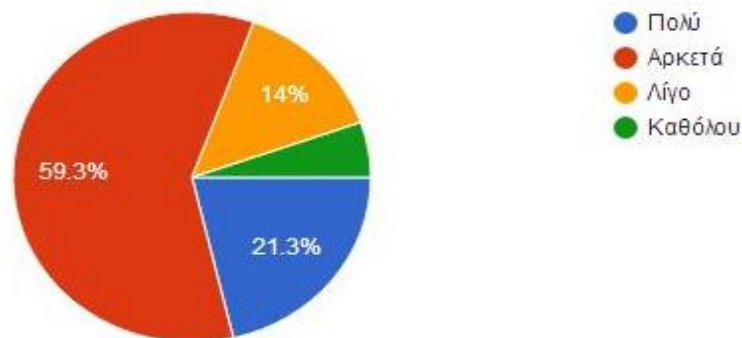
Ερώτηση 5^η: Πόσο πολύ εμπιστεύεστε έναν δικηγόρο για μια μετάφραση;

Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
 Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
 25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη

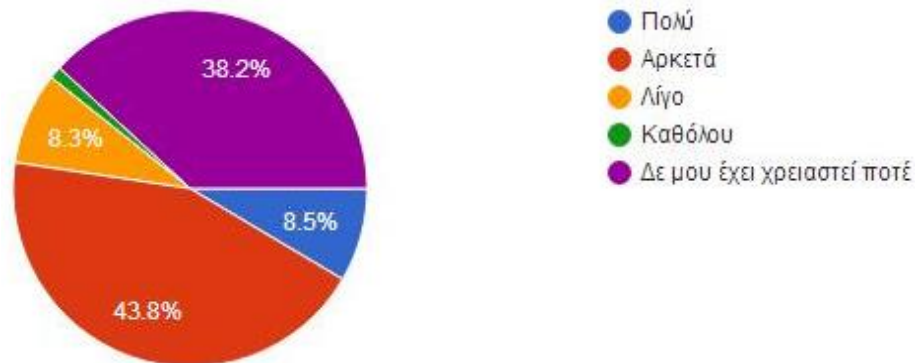
Γράφημα 22: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 5η ερώτηση

Ερώτηση 6^η: Πόσο πολύ εμπιστεύεστε ιδιώτη επαγγελματία μεταφραστή για μια μετάφραση;

Γράφημα 23: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 6η ερώτηση

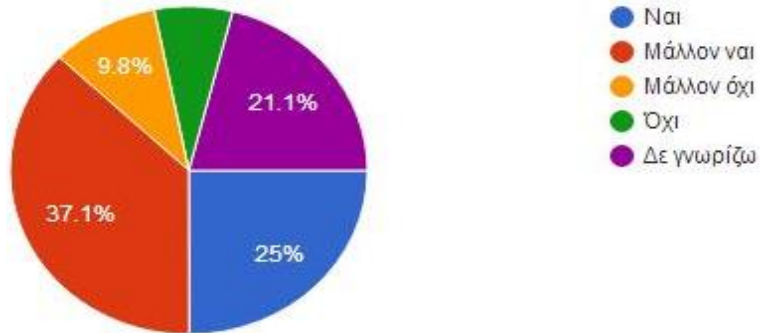
Ερώτηση 7^η: Πόσο ευχαριστημένος/η είστε από τις μεταφράσεις που έχετε ζητήσει στο παρελθόν;

Γράφημα 24: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 7η ερώτηση

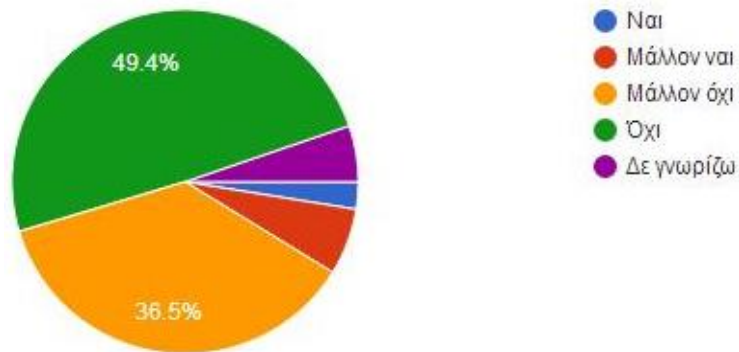
Ερώτηση 8^η: Πιστεύετε ότι ο μεταφραστής θα πρέπει να είναι και «πολιτισμικός σύμβουλος», όποτε αυτό απαιτείται;

Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
 Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
 25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη

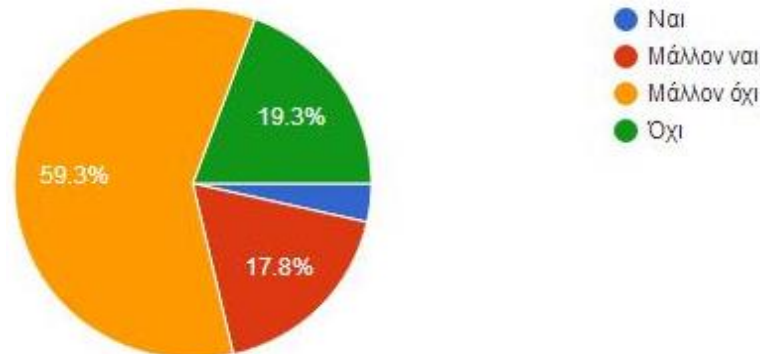
Γράφημα 25: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 8η ερώτηση

Ερώτηση 9^η: Πιστεύετε ότι το μεταφραστικό επάγγελμα προβάλλεται ικανοποιητικά στην ελληνική κοινωνία;

Γράφημα 26: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 9η ερώτηση

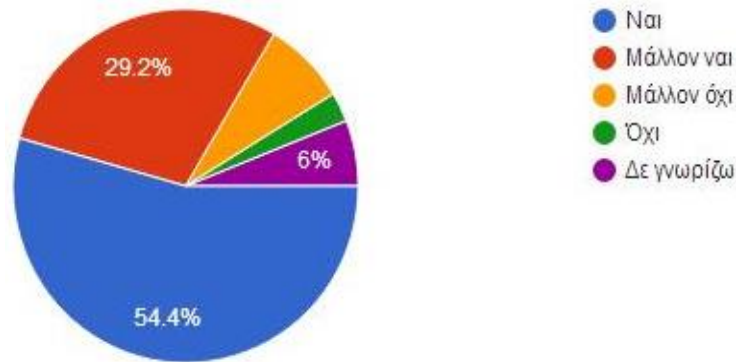
Ερώτηση 10^η: Ο μεταφραστής στην Ελλάδα αμοιβεται καλά;

Γράφημα 27: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 10η ερώτηση

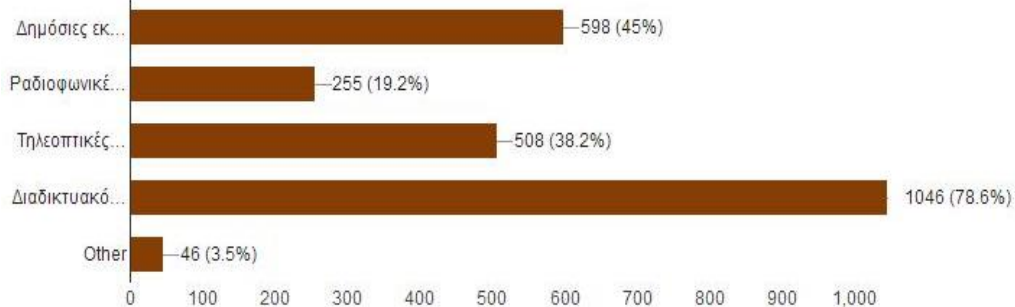
Ερώτηση 11^η: Πιστεύετε ότι το μεταφραστικό επάγγελμα είναι ένα επάγγελμα με μέλλον;

**Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη**

Γράφημα 28: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 11η ερώτηση

Ερώτηση 12^η: Τι είδους δράσεις θα θέλατε για να ενημερωθείτε και να κατατοπιστείτε καλύτερα για τη μετάφραση;

Γράφημα 29: Στατιστική αναπαράσταση απαντήσεων στην 12η ερώτηση

Στην τελευταία αυτή ενότητα ερωτήσεων διαπιστώνουμε ότι πάνω από το 80% των ερωτηθέντων δεν/μάλλον δεν θεωρεί σωστό να παρέχεται στους δικηγόρους η δυνατότητα μεταφραστικής υπηρεσίας, ενώ ελαφρώς λιγότερο από το 70% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι είναι (μάλλον) λάθος το δικηγορικό επάγγελμα να συνδέεται και με τη δυνατότητα επικύρωσης μεταφράσεων. Την αντίθεση αυτή της πλειοψηφίας των ερωτηθέντων στο να συνδέεται το δικηγορικό επάγγελμα με μεταφραστικές υπηρεσίες προς τους Έλληνες πολίτες αντικατοπτρίζει και το γεγονός ότι περίπου το 80% των ερωτηθέντων (μάλλον) δεν θα εμπιστευόταν δικηγόρο για να προσφέρει κάποια μεταφραστική υπηρεσία, ενώ 44,1% των ερωτηθέντων θα απευθυνόταν σε ιδιώτη μεταφραστή και το 26,2% σε μεταφραστικό γραφείο για μια επίσημη μετάφραση. Αξιοσημείωτη είναι και η πληροφορία ότι πάνω από το 50% των ερωτηθέντων χρειάζεται πολύ συχνά ή/και συχνά μια μετάφραση, καθώς και ότι λίγο περισσότερο από το 50% των ερωτηθέντων είναι πολύ ή/και αρκετά ικανοποιημένοι από τις μεταφραστικές υπηρεσίες που έλαβαν. Εντύπωση κάνει ότι περίπου 78,6% των ερωτηθέντων γνωρίζει ότι ο μεταφραστής στην Ελλάδα δεν αμείβεται καλά, αλλά και ότι περίπου 84% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι το μεταφραστικό επάγγελμα είναι ένα επάγγελμα με μέλλον, καθώς και ότι περίπου το 62% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι ο μεταφραστής (μάλλον) θα πρέπει να είναι και «πολιτισμικός σύμβουλος» (βλ. Reiß και Vermeer²1991). Όμως πάνω απ'όλα θα πρέπει να σημειωθεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων, δηλαδή περίπου το 85%, πιστεύει ότι το μεταφραστικό επάγγελμα δεν ή/και μάλλον δεν προβάλλεται ικανοποιητικά στην ελληνική κοινωνία. Τέλος, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα αυτό, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων, δηλαδή το 78,6%, θα προτιμούσε να ενημερωθεί και να κατατοπιστεί σχετικά με τη μετάφραση διαδικτυακά, ενώ το 45% των ερωτηθέντων θα ήθελαν για αυτόν τον σκοπό και δημόσιες εκδηλώσεις, το 38,2% τηλεοπτικές δράσεις και 19,2% ραδιοφωνικές πρωτοβουλίες.

3. Συμπεράσματα

Με βάση τα παραπάνω μπορούμε να συμπεράνουμε τα εξής:

1. Η μετάφραση αντιμετωπίζεται από ένα μέρος των ερωτηθέντων (περίπου 50%) εν μέρει με άγνοια. Οι προκαταλήψεις είναι περιορισμένες αλλά, γενικά, οι απόψεις είναι ακόμα συγκεχυμένες. Εν τούτοις, η μετάφραση χαίρει μεγάλης εκτίμησης και θεωρείται ως απαραίτητη για την κοινωνία. Τα αντικρουόμενα αποτελέσματα αυτά καθιστούν επιτακτική την ανάγκη για περισσότερη ενημέρωση της κοινωνίας σχετικά με τη μετάφραση και το μεταφραστικό επάγγελμα.

2. Επιπλέον, σημαντική απάντηση δίνει το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο αυτό στο φλέγον ζήτημα της σχέσης του δικηγορικού επαγγέλματος με τη μετάφραση και την επικύρωση μεταφράσεων. Όπως είδαμε και παραπάνω, περίπου οκτώ στους δέκα ερωτηθέντες αντιλαμβάνονται τη γενικότερη ακαταλληλότητα των δικηγόρων για την εκπόνηση μεταφράσεων αλλά και για την επικύρωση μεταφρασμάτων, και, επίσης, περίπου οκτώ στους δέκα ερωτηθέντες αντιτίθενται/μάλλον αντιτίθενται στο από τον νόμο κατοχυρωμένο δικαίωμα των δικηγόρων να εκπονούν και να επικυρώνουν μεταφράσεις. Επομένως, σε αυτό η πλειοψηφία των ερωτηθέντων συμπορεύεται σε μεγάλο βαθμό με τον κόσμο της μετάφρασης. Το αποτέλεσμα αυτό προσφέρει στη μεταφρασεολογική και μεταφραστική κοινότητα αναμφισβήτητα ένα πολύ καλό σημείο εκκίνησης για περαιτέρω ενημερωτική δράση αλλά και για πρωτοβουλίες διεκδίκησης επαγγελματικών δικαιωμάτων.

3. Επιβεβαιώνονται από τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου τόσο η αντίληψη που επικρατεί μεταξύ της μεταφρασεολογικής και μεταφραστικής κοινότητας όσο και οι φόβοι της ότι το μεταφραστικό επάγγελμα δεν προβάλλεται ικανοποιητικά στην ελληνική κοινωνία.

Ωστόσο, πιστεύουμε ότι τα αποτελέσματα του μικρού ερευνητικού εγχειρήματος αυτού μπορούν να θεωρηθούν για διάφορους λόγους, όπως λ.χ. ο σχετικά μικρός αριθμός ερωτηθέντων, μόνο ως ενδεικτικά των τάσεων, ροπών και κατευθύνσεων στην ελληνική κοινωνία. Με αυτόν το γνώμονα, θα ήταν ένα επιπρόσθετο όφελος αν σε μια επόμενη σχετική έρευνα μπορούσαν να συνδεθούν τα όποια πορίσματα άμεσα με ηλικιακά και κοινωνικά δεδομένα, καθώς και να αυξηθεί ο αριθμός των ερωτηθέντων, έτσι ώστε το σύνολο των δειγμάτων να είναι μεγαλύτερο και, επομένως, περισσότερο ακριβές. Εν τούτοις, τα αποτελέσματα της σύντομης ερευνητικής πρωτοβουλίας αυτής συνιστούν, κατά τη γνώμη μας, μια πολύ καλή βάση, πάνω στην οποία όλες οι ενδιαφερόμενες ομάδες, όπως λ.χ. η ακαδημαϊκή κοινότητα και οι μεταφραστικές ενώσεις, θα μπορούσαν από κοινού να χαράξουν μια στρατηγική βελτίωσης της αποδοχής, κατανόησης και αναγνωσιμότητας της μετάφρασης στην ελληνική κοινωνία και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να αυξηθούν οι πιθανότητες σταδιακής βελτίωσης των συνθηκών εργασίας των επαγγελματιών μεταφραστών και μεταφραστριών.

Τέλος, με βάση τα παραπάνω, προτείνεται πρωτίστως η στροφή προς μια συντονισμένη προσπάθεια προβολής και ενημέρωσης, αλλά και η συνεχίζοντατικοποίηση πρωτοβουλιών για περισσότερη εξωστρέφεια και προβολή του επαγγέλματος και όλων εκείνων που το υπηρετούν από οποιαδήποτε θέση.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Pym, A. (2006). "On the Social and the Cultural in Translation". In A. Pym, M. Schlesinger & Z. Jettmarová, (eds), *Sociocultural Aspects of Translating and Interpreting*. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins, 1-25.
- Reiß, K. and H.J. Vermeer (1984²/1991). *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie*. Tübingen: Niemeyer.

**Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων
Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.
25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη**

- Snell-Hornby, M. (2017). "Foreword". In Seel, O.I. (ed.), *Redefining Translation and Interpretation in Cultural Evolution*. IGI-Global, xvi-xvii.
- Vermeer, H. J. (2006). *Luhmann's 'Social Systems' Theory: Preliminary Fragments of a Theory of Translation*. Berlin: Frank & Timme.
- Wei, Q. (2014). "A Sociology of Translation: From Text World to Life World". *Theory and Practice in Language Studies*, 4:1, 88-92.
- Wolf, M. (2007). "Introduction". In M. Wolf & A. Fukari (eds.), *Constructing a Sociology of Translation*. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins, 1-36.
- Wolf, M. (2009). "The Implications of a Sociological Turn. Methodological and Interdisciplinary Questions". In A. Pym & A. Perekrestenko (eds.), *Translation Research Projects 2*. Intercultural Studies Group, 73-82.